

UN VIS DIN 1001 DE NOPTI

spune dl Victor Antonescu, că a fost pentru dsa și pentru trupa de artiști ce l'a însoțit în turneul său prin Ardeal, Bănat și Ungaria, acest turneu!...

Prin o scrisoare adresată dlui V. Goldiș, directorul ziarului „Românul“, dsa aduce mulțumirile cele mai recunoscătoare „frunțașilor români din fiecare centru“, „întregei prese din Ardeal“ cari i-au îmbrățișat trupa din toată inima, făcându-i timpul petrecut în mijlocul Românilor de dincoace de Carpați, să le fie presărat cu flori, frumos ca un vis din o mie și una de nopți...

Iar dna Maria Ciucurescu, întrebată de un ziarist din București, asupra impresiilor duse din Ardeal, a spus: Întâiul meu cuvânt e acel de mare și nesfârșită recunoștință, îndeosebi către femeile române din Ardeal, către acele frumoase și admirabile Românce din Blaj, Făgăraș, Caransebeș, Alba Iulia, Sibiiu, Sassebeș, Arad, Lugoj, Lipova, Brad, Abrud, Baia-mare, Beiuș, Oradea-mare, cari au fost pentru noi și pentru mine în special, de o dragoste și atențiune de adevărate surori. Mi-au sămănat într'adevăr calea cu flori...

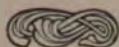
Iar dl Brezeanu a spus: „Ceea-ce am văzut și ne-a fost dat să auzim în aceste 53 de zile de excursiune artistică, ne-a ridicat sufletele și ca artiști, și ca Români!... Ca artiști, că am văzut lărgindu-se granițele limbei și simțirii românești și ale teatrului românesc; ca Români. căci am putut constată de câtă vază se bucură azi suveranii și oștirea românească și cât a crescut această vază în urma situațiunii pe care România și-a știut-o câștiga în ultimul timp“...

Suflete au venit ei se înalțe între noi, și cu suflete înălțate s'au dus dela noi, văzându-ne, auzindu-ne, cunoscându-ne...

Iată marele câștig moral al unei astfel de excursii artistice. Două umbre, de pe două suflete a gonit acest turneu. Peste unele suflete românești de pe la noi, cu drept ori fără drept, plutea umbra unei îndoeli asupra nivelului de artă a trupei ce se vestise a veni din Țară pe la noi. Trupa Antonescu a risipit această umbră, ștergând și cel mai mic rest al ei din cutele inimii și a sufletului celui mai sceptic, umplându-l cu totul de lumina mulțumirii depline, a bucuriei și a încrederii! Sufletele trupei erau umbrite de teama că vor găsi poate în Ardeal un popor, un public, ce să nu-i știe aprecia, să nu le știe gustă arta... Risipitu-s'a și această umbră, ca norul de rouă, atins de razele soarelui arzător, ce cad asupra lui. Soarele iubirii de limbă, de cultură și de artă națională, ce arde în sufletele românești dela noi, a încălzit trupa ce venea la noi în numele acelei arte și ca vrednici reprezentanți ai ei, — și azi o judecată mult mai dreaptă înlocuiește timida și nesigura judecată a fraților, despre noi, și a noastră despre ei! E un pas de mare preț acesta, pe calea unității culturale și a contopirii sufletelor noastre!

Iată pentru ce în istoria săracă a culturii române dela noi, turneul trupei Antonescu, din această vară, va rămâne o pagină prețioasă, luminoasă și scumpă nouă tuturor.

Să vie și la anul cu bine, la mai bine!

Monumentul dela Ciamacovta,

Aproape fiecare Regiment din trupele române, a ținut să lase după sine în Bulgaria pe locul pe care a stat mai mult, un sămn rămăitor, un monument mai mare ori mai mic, care să grăiască lumii viitoare despre zilele când armata română a trecut Dunărea, poruncind popoarelor vecine de dincolo, îndeosebi ne-stămpăraților și nesocotiților Bulgari, pace!

Regimentul român 3. de „Vânători“, petrecând timp mai îndelungat la Ciamacovta, în Bulgaria, a înălțat pe o movilă a acelu loc, o piatră monumentală, frumos cioplită în două fețe, și pe cele două fețe a pus scrisoarea care să arate rostul monumentului. Fața din nainte a pietrii poartă inscripția săpată în ea:

BULGARIA
T A B Ă R A
REGIMENTULUI
3
VĂNĂTORI
PLOEȘTI
(ROMÂNIA)
CAMPANIA
1913, 27 IULIE
CIAMACOVTA
Serg. URSULESCU ION

Iar pe dos e numele ofițerilor cari au condus regimentul în această campanie. Cele 6 chipuri de pe pagina din fruntea acestui număr ne arată: Chipul semnat cu nr. 1: Piatra monumentală pe vârful colinei, fotografată cu stegarul Regimentului la spatele ei, ținând sus steagul, la dreapta cu sentinela steagului, la stânga cu gornistul (trimbițașul) regimentului. Sub 2: Un grup de ofițeri ai regimentului; 3: Comandantul regimentului, dl locotenent-colonel Prasa; 4: Fața din dos a pietrii comemorative cu numele ofițerilor; 5: Alt grup de ofițeri; 6: Fața pietrii, cu inscripția principală, încheiată cu iscălitura meșterului scobitor de scrisoare, sergentul Ursulescu.

Și multe alte monumente de acestea, au lăsat după sine oștile române, prin hotarele bulgare, pe care le-au călcat în vara asta.

UN POET INDIAN

Cetitorii știu cu toții că Nobel, inventatorul dinamitei, a lăsat imensa lui avere pentru scopuri mecenatice. O parte din venitul ei se consacră în fiecare an pentru premiarea medicilor, chimiștilor, fizicianilor, scriitorilor și pacifiștilor, de toate neamurile, cari vor fi atras asupra lor atenția lumii culte.

Ceea ce l'a împins pe Nobel la aceste acte de înaltă filantropie, este probabil, un sentiment de remușcare. El a voit să atenueze întru câțva rezultatele distrugătoare ale năpraznicei lui invențiuni. El și-a spus de sigur că dinamita va servi mai mult războaielor dintre oameni. Și a voit ca savanții, scriitorii și pacifiștii, cari sunt, în principiu, opuși războaielor, să fie răsplătiți.

Dela moartea lui Nobel, număroși au fost învățații și scriitorii cari au fost premiați de academia suedeză. Ei au fost luați din toate neamurile. Știm că printre ei au figurat poeți ca Sully-Prudhomme și Carducci, pacifiști ca Bertha von Suttner, romancieri ca Sinkiewicz și Rudyard Kipling, poeți epici ca Mistral. Ei fac parte, după cum vedeți, din mai multe neamuri, dar cu toții au fost de rasă albă.

Anul acesta premiul pentru poezie a fost dat unui indian din India. Numele lui este Rabindranath Tagor. Cetitorii îi pot privi chipul în gravura care însoțește acest articol.

Trăsăturile lui sunt ale unui adevărat poet. Și ceea ce izbește dela prima vedere este asemănarea pe care o prezintă cu capul lui Christ. Aceeaș fizionomie fină și nervoasă, aceeaș bucle în jurul celeiaș frunți, aceeaș barbă și aceeaș mustăți. O blândețe nobilă se desface de pe chipul acestui fiu al Gangelui. În ochii lui strălucește poezia.

Versurile sunt fermecătoare. Rabindranath Tagor și-a făcut studiile în apusul european și mai ales la Londra, unde a stat timp îndelungat. În imensa metropolă de pe malul Tamisei a intrat el în atingere, el orientalul cel mai pur, cu civilizația din occident. Civilizația aceasta el

Rabindranath Tagor.

a înțeles-o și o iubește. Poetul indian posedă o vastă cultură literară și artistică, în sensul cel mai europeanesc al cuvântului. Dar în versurile lui, el a rămas orientalul visător și feeric, misterios și eclatant, ce se scaldă în clarul albastru al lunei indiene. El cântă cu o măiestrie rară farmecele țării lui și reveria neamului din care face parte.

El are mai ales cultul artistic și pe acela al trecutului. Am cetit o poemă a sa în traducere franceză în care valurile Gangelui murmură melodios, și în care razele lunei se plimbă prin ruinele de marmoră ale vechilor pagode. Nu cunosc nimic mai dulce, mai diafan, mai curat ca versurile acestea. Întrânsele simți imprăștiat sufletul mistic și misterios al indianului, cu indolența lui suavă și aurită.

Și Rudyard Kipling a cântat India în pagini neperitoare. Dar câtă deosebire între versurile și proza hotărâte ale cuceritorului alb și între poezia lină, duioasă, scaldată într-o lumină albastră, a indianului cucerit. Rabindranath Tagor a cântat cu o jale adevărată vitejia și nenorocirea neamului său supus. Dar el nu izbucnește niciodată în revoltă, ci își deturneză privirile cu durere dela încătușarea poporului indian, ca să cânte cu o spontaneitate și cu o grație singulară foșnetul imenșilor

codrii din țara lui, ruinele ei grandioase, dulceața vântului și flacăra amorului indian.

În opera lui vezi înainte de toate o afirmare extrem de originală și adevărată. El constată că biruitorul a fost cucerit la rândul său de pământul indian. Englezii cari vin să locuiască în India, nu o mai părăsesc până la moarte. Nordul brumos și rece nu are puterea să-i mai atragă din mijlocul orientului scânteeților, care le dospește în suflet o blândețe și o poezie nouă, pe care nu le-au cunoscut până atunci. Așa bunăoară, cum cântă el în admirabilele versuri de mai jos:

Omul alb și blond
strânse mai tare la piept
Trupul de aur al indianeii,
trupul ei subțire și mlădios
Și privea în luceferii ei dulci
cu încântare și cu uimire
Razele lunei râdeau prin pagodă.

Și se întrebă cuceritorul
sub chipul lui de pânză albă:
„Oare ce să fie șaptele acestea
din văzduhul apropiat
Șaptele acestea cari mă ating
ca niște aripi de colibri?”
Vântul suav murmură prin pagodă.

Și își mai zise omul blond:
„De ce simt eu
în sufletul meu scânteeților,
atâta flacăra și atâta duioșie
De ce este așa de mare,
așa de neînțeles de mare, iubirea mea?”
Frunzele uscate foșneau prin pagodă.

Și razele lunei, și vântul,
și frunzele șoptiră:
„Fiindcă în locul acesta
au iubit odinioară indieni
Au iubit cu foc,
cu lacrimi și cu sânge
Cum numai indienii știu iubi,
streine cu inimă de peatră!
Sufletele lor rătăcesc prin pagodă.”

F. N.

□ □ □

Electrocultura.

Scriitorul englez *H. G. Wells*, a scris mai acuma câțiva ani un roman intitulat: „Vin uriașii”. Eroul romanului descopere hrana, care face să crească plantele și animalele: *hrana zeilor*.

E drept că hrana aceasta a zeilor nu s'a aflat, dar suntem pe drum

Inteligința română din *Lancrăm*, comună frunțasă lângă *Sebeșul-Săsesc*. A dat în vară o frumoasă reprezentație și petrecere în folosul Fondului ziaristilor români. E înveselitor că într'o comună de 500 familii, avem o inteligență așa număroasă.

cătră ea. *Curentul electric* face minunea aceasta și cultura, care se folosește de curent, să numește *electro-cultură*.

Începuturile electroculturei sunt vechi de vreo douăzeci de ani, când s'a găsit un chip practic de a o face.

Descoperitorul acestui chip este svedezul *Lemström*, de felul său botanist. Pe la anul 1880 *Lemström* călătorind în ținuturile dela miază-noapte ale țării sale, a băgat de seamă că grâul și orzul cresc mai bine acolo, decât în ținuturile dela miază-zi, lucru la care nimeni nu s'ar fi așteptat, știut fiind, că mai cătră miază-noapte e mai rece.

Astfel s'a dovedit, că orzul în părțile cele mai dela miază-noapte ale Norvegiei, are nevoe de 11—12 zile mai puțin decât în Germania de miază-noapte, spre a ajunge la coacere. Lămurirea, că pricina ar fi

lungimea mai mare a zilei în acele părți, n'a mulțumit pe *Lemström*. În adevăr, i-a fost lesne să dovedească faptul, că în ciuda zilelor lungi ale verii de-acolo, cășimea de lumină și de căldură este mult mai mică decât în Germania.

S'a întrebat atunci dacă pricina n'o fi cumva electricitatea atmosferică, a aerului?

Fenomenul luminei polare dovedește destul, că în atmosfera de acolo se petrec mai multe descărcări electrice decât mai la miază-zi. Să știi deasemenea, că din atmosferă pătrund curenți electrici în pământ. Mai băgă de seamă, că plantele din ținuturile nordice au organe ascușite, țepi, etc., cari ușurează sugerea electricității din atmosferă. Cam ciudat, căci asemenea vârfuri ascușite slujesc doar la scurgerea electricității din pământ în atmosferă și nu dimpotrivă.

Dar ori cum prin plantă circulă electricitatea ce să scurge prin țepi. *Lemström* a făcut încercări cu cereale și cu alte plante sămănate în oale, așezate sub o rețea de sârmă în legătură cu polul pozitiv al unei mașini electrice. Țerna din oale se află în legătură cu polul negativ al mașinei.

Plantele cultivate în chipul acesta au crescut mai repede, decât acele puse în oale la fel, dar fără rețea electrică.

Pe urmă *Lemström* a făcut încercări la câmp, acoperind un ogor înțreg cu o rețea deasă de sârmă. Și aci electricitatea venea dela o mașină electrică, și de data aceasta rezultatele au fost mult mai bune decât la plante cultivate fără curent electric.

S'a putut constata un spor dela 40—80%. Nu numai că roadele au

foști mai îmbelșugate și mai bune, dar s'au și copt mai curând.

După moartea lui Lemström cercetările lui au rămas deocamdată în părăsire, căci nu erau încă gata pentru a fi întrebuințate la cultura mare. Mai ales făcea greutate rețeaua, care, aflându-se prea aproape de pământ, trebuia dată la o parte când să lucreze ogorul, când să seceră orzul, etc.

Poate că lucrul ar rămânea la atât multă vreme, dacă acum câțiva ani Newmann n'ar fi dovedit, că rețeaua să poate înlocui cu folos prin sârme așezate orizontal la înălțime de 5 metri și la îndepărtare una dela alta de 3—6 metri.

Tot Newmann a aplicat apoi și transformatori, cari pot da curenți mult mai puternici.

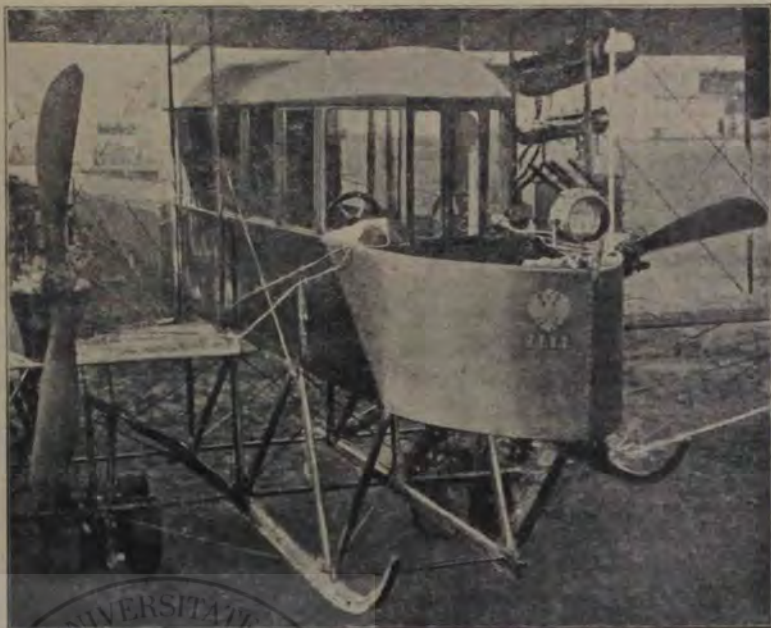
Cu o instalație de felul acesta a cultivat Newmann în apropiere de Birmingham grâu și a câpătat un spor dela 30—40% pe un ogor însemnat ca înțindere.

Experiența aceasta și altele de acest fel au îndemnat pe unii proprietari să facă și ei încercări. Toți au câpătat sporuri însemnate. Unii recoltă îndoită, decât pe ogoarele de același fel, dar neelectrizate. În cele mai multe cazuri s'a constatat și îmbunătățirea calității.

La unele feluri de plante sporul de recoltă a fost atât de mare, încât într'un an și-au scos proprietarii cheltuiala făcută cu instalațiile.

Acesta a fost până acum mersul electroculturii și de bună seamă avem tot dreptul a pune cea mai mare nădejde în ea.

De aplicarea metodei asupra animalelor nu s'a vorbit până acum. Dar iată că vine din Anglia veste, că electrocultura face minuni și la animale, ba chiar că rezultatele ce dă sunt și mai minunate, încât cu drept cuvânt ne vine în minte romanul amintit al lui Wells, Thorne Baker, un fizician englez, a făcut începutul. Mai întâi a cercetat efectul curenților ziși de mare frecvență, întrebuințând în medicină, cercetând cum cresc bacteriile și algele supuse la acțiunea acestui fel de cu-

Aeroplan cu un vagon pentru 10 persoane! Aeroplanul a cărui chip îl arătăm aci, a fost construit de un talentat tiner delă Școala Politehnică din Petersburg, Igor Sikorsky. El e un biplan, a cărui suprafață superioară, înțindere a aripilor, e uriașă; 130 metri pătrați. Singur aeroplanul e de 3000 kilo de greu, căci are atârnat de sine un vagon care poate duce deodată 10 persoane. Mașina e răpită prin văzduh de 4 motoare de câte 100 puteri de cal unul, punând în mișcare 4 helice. — S'a zburat cu el la înălțime de 500 metri, cu viteză de 110 kilometri pe oră. În timpul plutirii sale pe sus, călătorii s'au plimbat prin cabinele vagonului, piloții s'au schimbat, oamenii au eșit pe balcon. La oprire s'a oprit întâi funcționarea unui motor, viteza a scăzut; s'a oprit al doilea motor, rezezițiunea a scăzut și mai tare până s'a oprit. E o descoperire ce promite foarte mult în aviație.

renți. Câpătând rezultatele bune, a făcut încercări și cu animale superioare. S'a pus în legătură cu proprietarul fermei Meeches din Poole (Anglia), cea mai mare crescătorie de găini din lume.

I s'au pus la îndemână pui să facă experiență asupra lor. Baker a pus lădițele în cari să cloceau ouăle în colivii înconjurate cu sârmă izolată prin care circulau mereu curenți de mare frecvență, adecă curenți cari își schimbă de foarte multeori pe secundă senzul.

Rezultatele întrecută orice așteptare. Puii electrizati au ajuns în cinci săptămâni la greutatea celor de trei luni. Din patru sute de electrizati au pierit abia șase, cari fuse-seră firavi dela început.

La puii neelectrizati pier 50%.

Experiențele lui Baker sunt în afară de ori ce îndoială. Nu tot așa însă să par a fi experiențele unui învățat șvedez, despre care să scri-sese mai nu știu când. Acesta ar

fi făcut experiențe cu copiii de școală, a căror clasă eră încungiuată de sârmă, prin care circulau curenți la fel cu cei întrebuințati la creșterea puilor. El preținde că s'ar fi dovedit un spor în creștere și în rezultatul învățământului.

Cum de pricinuește electricitatea asemenea efecte? S'a zis că o fi ațâțând organismul. Alții au arătat, că plantele electrizate evaporază mult mai multă apă, deci ar fi grăbind și absorbirea apei din pământ, cum și a hranei cuprinsă în acea apă.

Deci hrănirea organismului s'ar face mai din belșug. Așa ceva trebuie să fie, căci experiența arată, că electrocultura plantelor reușește numai dacă ogorul e bine și des udat. Să mai poate însăfârșit, ca electricitatea să sporească în pământ compozițiile trebuitoare pentru hrana plantelor.

Baker crede că prin curenții ce întrebuință să grăbește circulația

sângelui. Să razimă pe constatarea că acești curenți fac să curgă mai repede lichidele vâscoase, cari își pierd din vâscozitatea lor. Urmarea e că celulele la animale ar fi putând să ia hrană mai din belșug din sângele care circulă mai repede. În modul acesta s'ar explică fenomene cu puii de găină, poate și cu copiii, dacă să va dovedi real.

Ori cum problema electroculturei la plante și la animale este la ordinea zilei și poate să-i datorim o revoluție în agricultură, în creșterea vitelor, ba, cine știe — poate și în îmbunătățirea raselor omenești.

Cronicar.

□ □ □

UN REGE NEBUN...

— Trista poveste a lui Otto al Bavariei. —

În toamna asta tronul Bavariei și-a căpătat Domn nou, pe Ludovic, care eră pân'aci numai *regent*, domnitor în numele adevăratului Rege, — care însă numai de aceea nu știă, că el e „Rege”, capul încoronat al unei țări. Trista poveste a acestui nenorocit e următoarea:

Încă la vârstă de 25 ani, la 1873, pe când eră numai Moștenitor de Tron, el a fost atins de o ușoară întunecare a minții, dar eră altfel mai mult bine, decât rău. La 1886 îi veni rândul la Tron. Minte-i eră întunecată, mai aveă însă momente lucide. Dar starea lui se agravă pe timp ce trecea, până ce nefericitul trebuia păzit ca ori-ce nebun de rând, pus adesea în cămașa de forță și așa redus la liniște, ca să nu-și fie stricacios sieși ori celor din jurul seu! Din vreme în vreme se liniștea, își mai venia în ori, ba aveă momente lucide deplin, când se interesă de lucrurile de domnie, dar băgase de seamă că e bolnav și o tristea adâncă îl cuprindea, îl apucă plânsul și iar își perdeă firea, devenea furios și iară trebuiau să-l lege și să-l închidă și să stea zi și noapte lângă el păzitori speriați și îngroziți! Asta a durat așa mai mult de 17 ani. După acest timp mintea sârmanului Rege s'a întunecat cu totul; de 10 ani nu mai are nici o clipă lucidă, nu îl mai mișcă și interesează nimic din jurul seu, e numai un mort viu, de care nimeni n'are vre-un folos, cu care nimeni nu se mai poate înțelege. De strâbi pe el, de-i răzi, de-i plângi, de-i faci muzică ori zgomot brutal,

Noul Rege al Bavariei, Ludovic III., ales de Adunarea națională în locul Regelui Otto, care e nebun de 40 de ani.

— nimic nu-l mișcă, stă privind fix în pământ, nici macar nu-și ridică privirea de jos. Doar instinctul foamei de-l împinge să-și caute hrana. Iar aceea cam știe unde e și se duce și își ia, și mai mult înghite așa hop, decât macină cu gura.

Totuși Bavarezii au ținut samă că e Regele lor și până trăește au dorit să-l lase în tron, punând lângă el drept Regent pe Moștenitorul de tron, Principele Leopold. Dar acest principe a murit și a urmat fiul său Ludovic ca Regent, și și acesta a îmbătrânit tot ca Regent, fără a aveă nădejde să-și pună coroana pe cap, — deși el e adevăratul cap al țării sale, — căci nebunul n'are de gând să moară...

Așa în toamna asta, dieta Bavariei s'a hotărât a luă totuși măsuri de a pune capăt acestei stări nefirești de lucruri, și a detrona pe nefericitul Otto, și a proclamă de Rege pe adevăratul rege, Principele regent Ludovic.

Ca s'o poată face aceasta, parlamentul a trimis doi delegați ai

săi, cari să constate și ei, oficios, că regele e în stare așa de tristă, încât nu mai foarte fi vorbă de o revenire a lui la fire și la domnie. S'au dus doi deputați, conduși de mareșalul curții, naintea regelui. El se află în o sală splendidă de recepții, sală a cărei pereți și uși sunt căptușite gros cu un fel de perini, ca izbindu-se nenorocitul vreodată de ele, să nu-și poată face rău. Tot așa-s căptușite toate odăile în care are el umblare. Cei doi trimiși ai adunării naționale, intrați în sală, au văzut în cel mai întunecos colț al ei, între două ferestre cu perdelele lăsate, un om înalt, bine zidit, care face, fără întrerupere, trei pași repezi nainte și trei pași mai așezați napoi, fără să rămână nici o clipă stând pe loc; mâinile și-le agită mereu pe sus, descriind cu ele rotocoale în aer și degetele i-s în nesfârșită mișcare; odată duce mâna la cap, odată o izbește în sus spre tavan, ca și cum ar vrea să dea în cineva; și bolborosește cuvinte tulburi, frânturi de cuvinte

numai, printre cari se înțelege și câte un crâmpciu de înjurătură. El pare a auzi mereu zgomote ce-l tulbură și se luptă contra lor. E o vedere ce te înfioară și-ți frânge inima de milă.

Mareșalul se apropie de el și-i zise: „Maestate, iată doi deputați ai Adunării naționale, veniți să vă vestească salutul adunării...” Regele nu-i învrednică de nici o privire. Își făcea cu zor pașii lui sinistri, înainte și napoi. Părea că nici n'aude nimic în jurul său. Mareșalul cercă încă de 2 ori să-i atragă atenția, dar nu putu. El nici nu se uită la ei.

Așa deputații merseră și raportară, că sârmanul lor rege, e de fapt mort pentru viața sufletească, dar nefericitul trup nu și-a sfârșit încă cursul în lume.

Și atunci Adunarea Națională l'a declarat lipsit de tron și a proclamat Rege ales pe Ludovic, al cărui chip îl dăm pe pag. 718, și care urcă tronul sub numele de Ludwlg III.

Cei din jurul regelui nebun spun, că vara, când îl slobod prin parcul castelului, nu odată s'a întâmplat că a început să umble în 4 picioare, adică pe mâni și pe picioare, și să mânânce iarbă. Și așa trăește, sârmanul, de zeci de ani acum.

□ □ □

RÂNDURI MĂRUNTE

Albumul-Vlaicu, al cărui editare au hotărât-o și au luat-o asupra lor dnii Dr. R. Boca și Dr. A. Vlad din Orăștie, — se apropie de dorita intrupare în chipul cel mai fericit Dl Al. Ciura, duosul și dulcele scriitor dela Blaj, a luat asupra dsale însăr-

cinarea de a scrie Albumul și a arangea dsa materialul bogat și prețios ce-i va sta la dispoziție pentru această scumpă istorie a celui mai drog fiu al Ardealului nostru Incurînd primele coale vor fi sub tipar și ne vom lua voie a aduce în „Cosinzeana” modelele de pagini din el. Suntem siguri că va fi o carte emoționantă, și literatura română dela noi se va îmbogăți cu unul din cele mai prețioase volume, ilustrate de peana măiastră a nivelistului dela Blaj

Trei familii de pescari, moarte de foame. Ziarele din Rusia sunt revoltate peste măsură în contra unui întreprinzător de pescărie, care voind să-și întindă zona sa de pescuit, a trecut trei familii pe țărmul de mare zis Novoia-Zemlja, un țărm foarte pustiu, și le-a așezat acolo cu îndrumarea, ca să observe marea în acest punct, în privința peștilor. Să arunce mreje și saci de pescuit, să vadă cam ce ar plăti acest țărm pentru pescuit. Le-a înzestrat cu cele de lipsă pe timp de vreo 3 luni de zile, — iar în acest timp și-a uitat cu totul de ele, și au ajuns sârmanele trei familii, să moară cea mai cumplită moarte de pe lume: *de foame!* Unul din pescari, știind serie, a început a însemna pe o hârtie ce o dusese cu sine pentru a scrie ce pește prinde, — a însemna acum ce suferințe i-au prins pe ei în mrejele sale cumplite. În ziceri scurte, nervoase, rupte, desnădăjduite, el a însemnat crâmpce din îngrozitoarele lor suferințe. Hârtia a fost găsită lângă trupurile lor moarte și înghețate. Iaca câteva ziceri din cea din urmă a lui scri-soare:

— Nu mai avem nimic, tot ni s'a gătat. De prins nu prindem ni-

mic, cel mult câte un pescuț slab... O corabie se apropie. Cel puțin așa ni se pare... Dar numai ni s'a părut... Ah, e grozav, e înfiorător, să vezi cum îți mor copiii de foame, zbătându-se și cerând o bucătură de mâncare, fără ca tu, pârintele care ți-ai da viața pentru el, sârăcuțul, să-l poți ajuta cu ceva! Imi vine să mă arunc în mare să nu mai văd acest chin cumplit. Ei, copiii, ne cer, se roagă cu mânuțele întinse spre noi, cu grumazul slăbit, cu ochii căzuți în cap, și nu le putem ajuta! — De unde, ce să le dăm? Și noi am mânca, ca să trăim pentru ei, și n'avem ce. Și ce cumplit te strânge, te arde în gât, foamea!..

„Copii ne-au murit toți. Mai trăim 4 pescari și două femei.. Suferim chinuri neînchipuite. Am mânca! Am mânca! Au murit și doi din pescari. Deși au mâncat din carnea crudă a soțiilor, a copiilor, morți. — Numai eu, Senov, mai sunt în viață, dar slab umbră... Tremur tot... Și ochii, și mâinile...”

— și n'a mai putut scrie. Aci s'au întrerupt notițele lui desperate. O corabie care plecase într'ajutorul lor, a sosit prea târziu. A mai găsit hârtia, cu firoasa istorie a lor. Colibele lor erau de jumătate căzute și printre ele cadavrele pescarilor.

De altfel nenorociții aceștia nu-s fără soți. În partea de Miază-zi a aceluiaș țărm, a fost descoperit mai acum doi ani un sat întreg de pescari morți de foame. Eră tot așa o colonie trimisă acolo de ceva societate de pescărit, — care nu s'a mai interesat de ea și a lăsat-o astfel în ghiarele firoasei morți de foame!

„In Bulgaria”, volumul de 122 pagini, trezitoare de cel mai mare interes în cetitor, din care reproducem drept modele 3 capitole la partea literară a numărului de față, — se găsește spre vânzare la „Librăria S. Bornemisa” în Orăștie, cu 60 fil. + 5 fil. de porto.

— „Ovreeii pământeni și subpământeni”, de G. Bogdan-Duică, cu documente senzaționale asupra chestiei evreești, — broșură de 6 coale tipar, — se află la „Libr. S. Bornemisa” cu 50 fil. și 5 fil. porto.

Dare — pe oaspeți. Orașul Weimar, așezat pe un loc din cale-afară plăcut, pe țărmul râului Ilm, e știut ca cuib de atracție pentru lumea de artiști și pentru iubitorii de frumos. Pentru aceea în lumea artistică și literară, nu odată ideile con-

Vedere din Turtucaia: *Baia turcă*, o instalație modernă și higienică.

Drăgălașii 3 fii mai mici ai Familiei Prințare Române:
NICOLAE, ILEANA și MIRCEA.

ducătoare, au pornit din Weimar, din punctul de întâlnire și plăcută petrecere împreună a fruntașilor artei și literaturii germane.

În lumea de azi însă, când toate orașele, și în Germania, ca și la noi și în alte țări, în năzuința lor de a se întrece în strălucire exterioară și în îmbierea de comodități pentru locuitorii și pentru oaspeții lor, au ajuns la extremul încordării puterilor lor materiale, când și-au stors toate izvoarele de venit, încât în fața unei trebuințe nou ivite nu mai știu de unde să stoarcă ceva venit nou pentru coperirea ei, — orașul Weimar nu putea face excepție. El a ajuns în fața unei strâmtorări prin planul său de a zidi un hotel grandios, cu sale speciale și mărețe pentru concerte, adunări și alte sărbări. Dar când planurile au fost gata, așa precum el le cerea, a văzut că hotelul costă cu mult mai mult decât pot suporta puterile materiale ale orașului!

Ei, ce să facă? Să lase lucrul în baltă, nu-i lăsa inima. Să pună dare nouă pe locuitorii, nu voiau aceia. Doar nu noi, ziceau cetățenii, ne vom

folosi de comoditățile hotelului nostru cel grandios, ci marea de streini, de oaspeți, ce să revarsă asupra orașului! De ce să purtăm noi greul cheltuelilor cu acel adăpost plăcut al lor?! Poarte-l ei!

Că drept aveți!, a zis primarul orașului! De acel hotel streinii, oaspeții au folos, ei ar trebui să plătească o dare oarecare din care să-i coperim cheltuelile!

Zis și făcut. Conducerea orașului a hotărât să pună dare pe — streini, pe oaspeți, și anume nu numai pe cei ce vor trage la noul hotel, ci pe toți câți cercetează orașul. S'a dat îndrumare tuturor hotelurilor și penzioanelor, ca fiecărui oaspe de aci încolo să-i socotească o urcare de 10 fileri, pe care are să-i plătească ca adaus la plata celei dintâi zile după așezarea în hotel. E astfel Weimarul cel dintâi oraș pe rotogolul pământului, care pune dare nu numai pe cetățenii săi, ci și pe — streini! Și va avea din asta venit însemnat, căci numărul streinilor, Germani și Englezi, cari vin ca peregrini pioși să cerceteze locurile pe cari a umblat și cari au inspirat pe marele poet Goethe, e așa de mare, încât adunând dela fiecare 10 fileri, aduni grămadă puternică de aur an de an.

*

Spre binevoitoare

luare aminte!

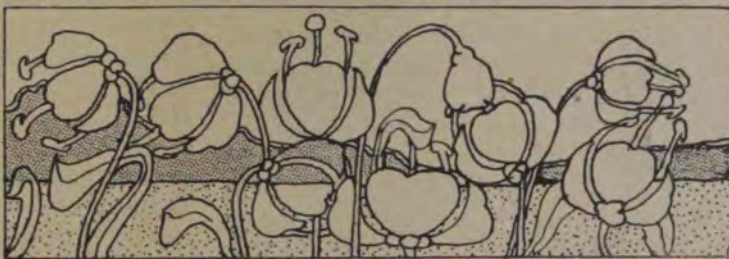
DE CINSTE capătă de acum pân' la Anul-Nou revista noastră „Cosinzeana” toți acei, cari, dorind a o abonă pe anul viitor, trimit plata pentru ea pe cel puțin jumătate din anul 1914, adevă 6 cor.

Rugăm vestiți aceasta tuturor cunoscuților D-Voastre cari n'au la casă o revistă literară românească!

Clipe dela țară. Doi băiețandri cât măneca cămeșii fac și ei treabă mare în zilele de muncă ale verii: păzesc capra în zăvoi...

PAGINI LITERARE

DUMPA

Cântec

*Eu n'am strămoși, care prin veacuri
Cu faima lor au strălucit,
Și n'are amintiri, nici fapte
Trécutu-mi trist și obidit.*

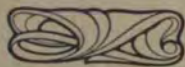
*N'am aur să-l aștern cu sete
În calea visului ceresc,
A lui curată întrupare
Eu n'am palate s'o primesc.*

*Eu n'am prietini lângă mine
Să stea în bine și năcaz,
De plâng, doar soarele mă vede
Cu lacrimile pe obraz.*

*Eu n'am și n'am avut nimica,
Doar sufletul investmântat
În haina albă a credinței,
Dar și pe-acela mi l'am dat.*

*Și ți l'am dat, mireasă dulce,
Cu-atâta drag. Și-mi pare bine.
Azi n'am nimic. Dar lumea n'treagă
E-a mea, căci azi te am pe tine...*

I. U. SORICU

„PRIN BULGARIA“

Lăsăm să urmeze mai jos câteva pagini din interesanta broșură apărută la București (editura „Flacăra“) despre ridicarea României asupra Bulgariei și răvârsarea armatelor române asupra câmpiilor Bulgare. Broșura se deschide cu capitolul, care arată cum decretul de mobilizare a fost, așazicând, zmulș de mulțime, de voința țării, dela Domnitor, care se îndoiă încă, de e bine aleasă ori nu clipa pașirii, și, om cumpătat, cu multă socoteală, amână încă din clipă n clipă decretarea mobilizării. Iată cum de scrie broșura dlor Paul și Marcu, aceste momente hotărâtoare:

GLASUL ȚĂRII

Piața palatului regal din București avea în amurgul zilei de 19 Iunie o înfățișare cu totul neobicinuită.

Trăsuri elegante și automobile împodobite cu frumuseșile de totdeauna ale Capitalei, nu mai treceau; liniștitul public de trecători fără de grabă, cari par vecinic în haine de sărbătoare, făcuse loc unei mulțimi înfierbântate și răscolite mereu de glasuri, ca valurile mării de-un vânt ce suflă din larg; bătrâni și tânări, săraci și bogați, jacheta pariziană lângă bluza lucrătorului și lângă cămașa albă de pânză oltenească, formau o singură masă însuflețită de o singură simțire!

Și creștea mereu poporul celor adunați, căci valuri-valuri veniau manifestanții să se oprească în fața palatului, ca înaintea unui dig sonor. Ici răsună un marș războinic, cântat de glasuri bărbătești, peste a căror disarmonie depărtarea aruncă un văl liniștitor; colo o fanfață improvizată începea un imn ale cărui note se pierdeau curând în urale și aclamațiuni; peste tot dominau placardele albe cu litere negre, mărturisind în câteva cuvinte toate simțămintele mulțimii: *Cerem mobilizarea! Jos Austria perfidă! Jos Bulgaria! Vrem războiu!* Și aceste ultiime cuvinte, *Vrem războiu!* erau apoi repetate de sute de glasuri, în silabisiri scurte, tăioase și pătrunzătoare, menite să răzbată prin zidurile groase, dindărătul cărora mult așteptatul ordin întârziă să sosească.

Piața într'acest timp își schimbă mereu înfățișarea și sufletul mulțimii căpătă expresii din ce în ce mai violente. Se înoptase; între felinarele din fața palatului fuseseră legate placarde uriașe, ale căror însemnări sunau atât de bizar în monotonia sigură a politicei noastre de până atunci: *Ne-am săturat de Austria! Trăiască România mare! Vrem războiu!*

Grilajul palatului devenise un gard viu de oameni, din ce în ce mai strâns, din ce în ce mai însuflețit, din ce în ce mai greu de desprins de sulitele de fer, încoronate din loc în loc cu coroana regală.

Dacă în alții eră puterea să judece și să decidă, de sigur că inima și avântul erau în acea mulțime anonimă din piața palatului regal, mulțime care avea să se înșire în batalioane de eroi necunoscuți dincolo de Dunăre, unde o chemă o datorie, în fața căreia toate celelalte legături ale vieții trebuie să tacă.

Minutele treceau grele și orele se puteau număra

Cuvintele oratorilor improvizaji erau din ce în ce mai înfierbântate.

Încercarea durase prea mult; noaptea eră fârzie; ferestrele palatului regal rămăneau închise și mute, dar mulțimea nu se răria și nici glasul ei nu devenia mai puțin sonor. Eră o încordare energică, ce nu voia să se fi străduit înzadar, ca o coardă de arc fără săgeată. Se simția că, dacă acele clipe vor trece fără rezultat, se va putea să treacă și al doilea moment istoric, ce schimbă destinele Orientului, fără ca Românii să nu fi fost decât privitori enervați și neputincioși! Și atunci urmări să răsună în noapte silabisirile tăioase și pătrunzătoare: *Vrem războiu! Decretul!* repetate de mii de glasuri neobosite.

Aproape de miezul nopții se făcu mișcare la palat. Venerabilul președinte al conziliului de ministri părăsi palatul și voi să treacă printre manifestații. Dar *automobilul îi fu oprit în loc în mijlocul mulțimii și de pretutindeni i se ceru, cu ultima energie, decretul!*

Atunci președintele conziliului cel, în bătaia violentă și bărbătește fericită a inimilor tuturoa, decretul de mobilizare al armatei române, care chemă sub arme întreaga armată activă cu toate rezervele ei!

Urale nesfârșite primiră cetirea acestui decret care, dacă eră pentru unii o sentință de moarte, eră pentru neamul românesc întreg, un semn dător de viață, semnul chemării la rolul seu istoric, ca să-și dovedească puterea și să-și inițieptuiască dreptul, pe care zadarnic căutase să și-l apere altfel.

Glasul țării fusese ascultat.

Mulțimea se răspândi în marșuri războinice.

Vremea faptelor sosise. Dela cel mai înalt stăpân al destinelor noastre, până la cel mai umil cetățean, nu străbălea acum decât un singur gând: că aceste fapte să fie vrednice de faima trecutului și de speranțele viitorului nostru.

TRECEREA DUNĂRII

De pretutindeni, chemați ori nechemăți, în roiri dese se strânseseră urmașii luptătorilor dela Grivița și dela Opanez; satele, cu holdele aurii, rămăneau tăcute și goale, iar casarmile și depozitele din orașe erau furnicare de flăcăi grăbiți, ce-și căutau rostul lor în formațiunile de războiu, furnicare pitorești prin amestecul de uniforme verzui, de cămăși albe ale voinicilor dela țară și de haine colorate ale celor dela oraș. Încetul cu încetul însă, dar destul de repede pentru ca progresul să se simtă din oră în oră, enorma alcătuire de forțe omenești se organiza, se sistematiza, creștea în proporții nebănuite, până când luă forma

unei uriașe mașini de cotropire, aruncată peste Dunăre, înspre culmile Balcanilor.

Nici nu trecuseră încă cele trei zile decretate pentru mobilizare, și din toate unghiurile țării se îndreptau spre Dunăre lungi trenuri militare, în chiote de veselie, în sunet de goarne și în glume rostite cu seninătatea celor hotărâți să înfrunte ori ce soartă. Pe un tren eră scris, cu slove albe, mari și nesigure, dar pline de atâta eroică credință: *Express Vaslui-Sofia...* Salutarea obicinuită eră: *„Să ne vedem sănătoși, la Sofia!”* Și în sufletele tuturoa eră mulțumirea liniștită a omului chemat să-și îndeplinească o datorie mare, în fața căreia toate celelalte rosturi ale vieții rămân uitate și fără de preț. Virtutea războinică a neamului nostru s'a arătat încă odată strălucită în această minunată neșovăire, în fața viitorului de sânge și de moarte; vor fi fost și umbre, dar numărul și întinderea lor nici nu apar în tabloul luminos pe care l'a oferit întreaga țară în clipele acelei mari chemări.

În ziua de 1 Iulie, toate unitățile în formațiuni de războiu se găsiu, dacă nu într-o concentrare propriu zisă, cel puțin în masse puternice pe malul românesc al Dunării și trecerea începui.

Peste apele galbene irizate ale bătrânului fluviu, trecură țărăș legiuni latine.

Trecuseră încă acum optsprezece veacuri, purtând solia civilizației romane în codrii și munții vitejilor Daci, călcând hotarul Dunării, care a însemnat întodeauna cel mai îndepărtat pas al civilizației în Răsărit; trecuseră apoi când stăpânirea lui Mircea-cel-Mare, în noaptea evului-mediu, se întindea în Dobrogea întreagă, încât își spuneă voevodul „stăpânitor și domn al Ungrovlahiei și al ducatulului Făgărașului și Almașului... și peste amândouă malurile Dunării până la Marea cea mare și al cetății Drăstorului stăpânitor”; trecuseră și când fulgerul răzbunării noastre, Mihai-Viteazul, împrăștiase spaima paloșului său în întreg pământul barbarilor Turci, până dincolo de Adrianopol, și mai trecuseră, însfârșit, când părinții noștri mergeau să cucerească cu sângele lor un nou pământ pentru civilizație și pentru libertate, să dea Bulgariei existența politică, nădăjduind că astfel nu vor mai întâlni la Dunăre un hotar între barbarie și civilizație și nu vor mai fi legați, pentru viitor, de greul lor rol de apărători ai culturii la porțile Orientului.

În 1913 armatele române relăcură acelaș drum, părând că vor să dărâme opera de acum treizeci și șase de ani; eră numai o aparență. Românii își îndeplineau și de astădată misiunea lor istorică la Dunăre, numai barbarii erau alții. În fața crudelor poște de cucerire brutală ale unui popor prin nimic interesant în istoria culturii, în fața dovezilor sângeroase de procedeele cu cari înțelege să se illustreze în dominarea Peninsulei-Balcanice, Românii treceau, ca și toți strămoșii lor, să aperse civilizația și libertatea, dincolo de malurile bătrânului fluviu, care rămă-

neă și el la vechea sa menire de hotar între două lumi. Trecerea Dunării eră marele nostru gest de totdeauna, gestul străjerului neadormit, la limita extremă a Europei, gest lăudat cu atâta înălțime de cuget de cătră marele nostru Alexandri:

*Să trăești, ostaș romane,
Stâlp al lumii apusane!
Tu, cu pieptu-ți ai oprit
Valul crunt din Răsărit,
Și cu brațul tău armat
Pasul soartei l'ai schimbat!*

Din acest simțământ a decurs însuflețirea cu care armatele române au trecut Dunărea, făcând din trecerea fluviului momentul cel mai înălțător din întreaga campanie.

*

După-ce apoi pe pagini foarte frumos scrise, am putea zice strălucite, autorii descriu înaintarea trupelor p în Bulgaria; cum e un sat bulgăresc, cum primesc Bulgarii oștile române; cum Bulgarii țarani fac cu el politică, spunându le, că peste 5-6 ani România trebuie să vie să-și iee Ardealul și să-i lase pe ei, pe Bulgari, să-și iee napoi Dobrogea; — după ce descrie vieța de tabără cu plăcerile și mizeriile ei, — aflăm un frumos capitol despre cum au ajuns armatele române iarăș pe locurile pe cari s'a desfășurat crunta încăerare cu păgânii la 1877, Monumentele dela Grivița, Cupola și Muzeul Românesc; Cruci și Morminte, Rugăciunea soldaților în fața acestor morminte a eroilor înaintași lor, *Prințul Ferdinand în genunchiază și El cu soldații sei în fața morminților celor dela 1877* — după ce arată cum au ajuns în Plevna și au ocupat-o de nou, — are următorul capitol ce ne atrage deosebit luarea aminte:

UN MARȘ SPRE TELIȘ

— NOAPTEA PE CÂMP — VLAICU ÎN BULGARIA —

Într'o după amiază, se răspândește zvonul, că peste un ceas plecăm din Plevna. Unde? Nimeni nu știe.

„Plecăm înainte, spre Sofia!”

Zvonul eră adevărat. Nu plecă însă regimentul întreg, ci numai un batalion, — al nostru!

În câteva minute eram echipași gata și adunați pe o piață a orașului. Ni se împărțiră bucăți de cașcaval și câte patru bucăți de zahăr, — semn neîndoelnic că drumul eră să fie lung și obositor.

La 7 sara am plecat, în adevăr „spre Sofia...” Fel de fel de gânduri ne frământau.

„Dacă ne-au pornit așa îngrabă, cu nepusă-masă, de sigur că e mare nevoie de noi, — zicea câte unul mai desghețat. — S'o fi dat vreo lupț undeva, și ai noștri au nevoie de întăriri...”

Am fi vrut să mergem mai iute, să dăm ajutor camarazilor. Dar drumul eră lung și greu...

Abia ajunserăm în dreptul gării din Plevna, unde se află „marele cartier-general”. În vagoane bine luminate și curate, transformate în cabine de locuit, stăteau ofițerii de Stat-major. Cât îi invidiam, fără voe...

Am mers așa, pe o șosea de curând petruită, ce părea fără sfârșit, până la miezul nopții. Ne eră sete, ne eră foame și somn.

Însfârșit, gornistii sunară „repausul”.

„Băeți, — ne strigă căpitanul, — trageți un pușor de somn și spre ziuă pornim înainte!”

N'am așteptat să ni se spue de două ori. Fiindcă n'aveam apă, — în câmp nu se vedeă nici o fântână, — am aprins câte o țigare, și, renunțând să mai gustăm din cașcavalul care „cereă udătură”, — ne-am așternut mantalele și ne-am trântit pe iarbă.

Nu am putut însă așipi decât câteva clipe. Nădușiți cum eram, ne-a pătruns curând frigul și am început să tremurăm deabinelea. Unul câte unul ne sculam de jos și, — ca să ne încălzim, — ne plimbam în sus și în jos.

Așa a trecut noaptea. Spre ziuă am pornit înainte. Tot eră mai bine la drum, decât să stai să tremuri pe loc! Și nici jumătate de drum nu făcusem până la Teliș, unde aflasem însfârșit că mergem.

Încet-încet, soarele se înălță pe bolta albastră, și razele deveniau din ce în ce mai arzătoare acum.

Pe la zece, oboseala ne copleșise. Așteptam din clipă în clipă, repausul mult dorit.

Deodată, un zbârănit de bondar uriaș ne făcu să întoarcem capetele.

Sus, în văzduhul frământat de un vânt puternic, erau două aeroplane: un biplan și un monoplan. Aviatorii noștri!

Un murmur de admirație, și de mândrie se auzi, dealungul coloanei în marș. Și un nume, rostit de câțiva deodată, se răspândi din gură în gură:

„Vlaicu!”

După forma specială a aparatului, îl cunoscură! Eră într'adevăr îndrăznețul fiu al Ardealului, care cu mașina închipuită și construită de el venise să-și puie talentul și curajul, în slujba oștirea românești.

Uitasem că suntem obosiți, că nu dormiserăm toată noaptea, gâtlejurile ne erau arse de sete. Cu privirea ținută la cele două aeroplane românești, soldații rămaseră nemișcați. Apoi, un semnal, un „ura” prelung și puternic, izbucni din mii de piepturi.

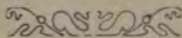
Cei de sus, tocmai treceau acum pe deasupra noastră... Vlaicu ne salută cu mâna de mai multe ori... Aparatul se luptă cu vântul și se legănă pe undele văzduhului, ca o barcă pe valurile mării...

Se cutremură carnea pe noi de teamă să nu i se întâmple ceva... Încet, încet, aeroplanul se pierdu în zare, trecând culmea unui deal.

Cât de mici și de becisnici ne simțiam acum, iar oboseala și lipsurile pe cari le înduram, ni se păreau fleacuri față de eroismul, de fiecă clipă al zburătorilor noștri, cari cu adevărat își puneau vieța în primejdie!

Restul marșului până la Teliș, l'am făcut mai ușor, — deși eram din clipă în clipă mai sleiți de puteri. *Ne întărise pilda lui Vlaicu și a celui alt aviator, al cărui nume nu-l putuserăm afla!..*

La Teliș, unde ajunserăm peste vreo două ciasuri, ne așteptă o crudă desiluzie. Băieții noștri nu erau să aibă prilejul de a-și deslășura eroismul. Trebuia, pur și simplu, să descărcăm mai multe zeci de vagoane cu saci de făină, lăzi de zahăr, orez și alte alimente, necesare trupelor!..

Tarna.

— Pentru copii —

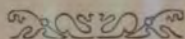
*Cu vâl alb înfășurată
lată Iarna 'nfrigurată
— Bat-o bruma ei s'o bată!
Călătoare zgribulită
Și cu fața ofilită,
De pe culmi înegurate
Duce 'n spate crengi uscate
Și griji multe scrise 'n frunte
Și mai mari și mai mărunte.*

*Iar alături pe cărare
Vine Gerul fără stare,
Cu tășuri la picioare
Și săgeți în săculeți
Să le 'mpartă la drumeți.
Și cum vin pe deal în jos
Scârțâind pe drum ghețos,
Din culcuș ies spărioși
Câți tovarăși credincioși:*

*Fulgșori din zări cerești,
Flori de ghiță pe ferești,
Babe albe cu povești,
Săniuş cu zurgălăi
— Joacă Viscol după ei. —
Dar Moș-Criveț degerat,
lese numai pe 'nsărat
Cu toiag încolțurat.*

*Urletele umplu valea,
Vișorul le-aține calea,
Vântul geme, câni latră,
.....
Cât de bine-i lângă vatră!
Vai de cei ce n'au cojoj
Și nici lemn de pus pe foc!..*

AURELIA POP

DI GRÉGOIRE

ANATOLE FRANCE

Trăia, pe vremea când eu urmam liceul, unde n'am învățat lucru mare, un croitor isteț, numit dl Grégoire. Dl Grégoire nu-și avea seamăn în a da unei tunici umeri, piept și șolduri. Dl Grégoire își croia pulpanele cu o grație singulară. Pantalonii îi făcea cu aceeași perfecțiune; umflați la șolduri și stringându-se bine în jurul gheții. Și cine era îmbrăcat de dl Grégoire, dacă mai știți și cum să poarte chipiul, ridicându-i cozonacul după moda de atunci, acela avea o bună înfățișare.

Dl Grégoire era un artist. Când apărea luni în curte, pe timpul recreației, purtând sub braț o pânză verde care învălea două-trei capo-d'opere de tunici, elevii cărora le erau destinate își părăseau partidele de bină și-l însoțeau pe dl Grégoire într'una din sălile de jos, ca să-l încerce uniforma cea nouă. Iar dl Grégoire, atent și meditativ, făcea pe postav tot felul de semne cu creta. După opt zile, el aducea în aceeași pânză verde, un costum fără cusur. Din păcate dl Grégoire vindea foarte scump tunicele sale. Avea dreptul, căci era fără rival. Luxul e totdeauna costisitor. Dl Grégoire era un croitor de lux. Parcă-l văd: palid, melancolic, cu un păr alb și frumos, și cu ochii lui albaștri, așa de indiferenți sub ochelarii de aur; era de o distincție perfectă, și dacă n'ar fi fost pânza sa cea verde, l'ar fi putut lua lumea drept un ministru. N'am nevoie să vă mai spun că povestea aceasta nu e de azi. El Grégoire era Dusantoy-ul liceurilor. De sigur, că acordă credite foarte lungi, căci clientela sa era compusă din oameni bogați, adică din oameni cari n'au întotdeauna vreme să-și achite nota; numai săracul plătește peșin. Aceasta nu din virtute; dar fiindcă nu-i dă nimeni pe datorie. Domnul Grégoire știă că lumea nu se așteptă la nimic mărunț sau mediocru din parte-i, și că datoră mușteriiilor și sie însuș să producă facturi tardive și foarte urcate.

Dl Grégoire avea două tarifuluri, după calitatea furniturilor. El prevedea, bunăoară, în tariful său, palmele de aur fin, brodate chiar pe guler, și palmele făcute din nainte, cu mai puțină delicateță, pe un oval mic, ce era apoi prins de gulerul tunicei. Avea dar tariful mare și pe cel mic. Dar tariful cel mic, și încă te sărăcea. Elevii care-și comandau uniforme la dl Grégoire, constituiau o aristocrație, un fel de high-life în două grade, la care se deosebeau gulerile brodate de cele nebrodate. Starea părinților mei nu-mi permiteau să nădăjduesc a intra vreodată în clientela „selectă“ a dlui Grégoire. Mamă-mea, care guvernă modesta noastră casă, nu era bogată; și, ceea ce e mai grav, era și caritabilă. Caritatea ei o îndrumă să facă lucruri, cari arătau bunătatea inimei sale, — n'a

fost pe lume inimă mai bună ca a ei, — dar care-mi pricinui neplăceri destul de vii.

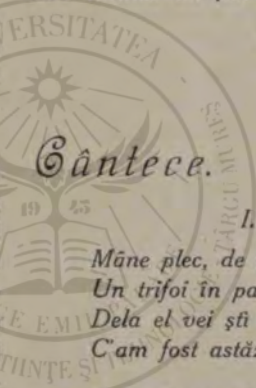
Aflând, nu știu cum, că un biet croitoraş care mai eră și portar, din rue des Canettes, eră în mizerie, încărcat de familie și că merită o soarte mai blândă, ea încercă să-i fie folositoare. Mai întâi îi făcū câteva daruri, dar croitorul-portar eră încărcat de familie, plin de mândrie, și v'am spus că mama nu eră bogată. Cele ce-i dete ea nu-l scăpă de mizerie. Atunci căută să-i deă de lucru, și îi porunci pentru tata un număr de pantaloni, de jiletce, de redingote și de pardesiuri, cât putū de mare. În fond, tată-meu nu câștigă nimic din aceste dispozițiuni. Hainele croitorului-portar îi veneau rău. Dar cum eră de o simplitate admirabilă, el nu băgă de seamă lucrul acesta. Mamă-mea însă vedeă și pentru dânsul; dar își zise cu dreptate, că tata eră un bărbat chipeș, că dacā hainele nu-l împodobeau, erau ele împodobite de el, și că un om nu e niciodată rău îmbrăcat când poartă un costum destul de cald și cusut cu ață bună, de un croitor cu frica lui Dumnezeu, și tată a doisprezece copii. Nenorocirea fu că, după ce furniză tatălui meu mai multe costume decât aveă trebuință, croitorul-portar se află tot așa de strămtorat ca înainte.

Nevastă-sa eră ftizică și copiii anemici. O lojă în rue des Canettes nu eră tocmai îndestulătoare pentru a aveă niște copii tot așa de frumoși ca tinerii englezi, împuterniciți prin toate sporturile. Cum micul croitor-portar nu aveă bani destui ca să cumperē medicamente, mamei îi veni în gând să comande o tunică pentru mine. Sfânta femeie i-ar fi comandat până și o rochie pentru dânsa. La ideea unei tunici, croitorul-portar șovăi. Dar eră curajos. Se puse pe lucru. Își dete o osteneală infinită. Nu mai închideă ochii. Eră mișcat, tulburat, înfrigurat. Gândiți-vă!, o tunică, un vestmânt de precizie! Mai adăugați că eram lung, slab, deșirat, greu de potrivit. Însfârșit, bietul om izbuti să confecționeze tunică mea! N'avea umeri, pieptul eră scobit, și se lărgeă cătră pantece. Și încă, forma ca forma, dar postavul eră de un albastru prea deschis; iar gulerul în loc să se lipească de gât, tindeă a se depărta de el și căscă în chipul cel mai disgrățios. Aveam un gât ca de barză; și cam eșeă, bietul, din gulerul acela strivit, luă o înfățișare lamentabil de ridicolă. Bănuiam eu așa ceva pe când îmi încercă haina, și bănuielile mele le comunicai și croitorului-portar. Dar excelentul om care-mi făcuse tunică cu chiu cu vai, și care nici nu se așteptase s'o facă așa de bine, nu voi să se mai atingă de ea, de teamă să n'o strice mai rău. La urma urmei, aveă dreptate. Am întreat-o cu neliniște pe mama, cum mă găseă. Dar v'am spus că eră o sfântă. Îmi răspunse ca dna Primerose: „Un copil e destul de frumos când este bun“. Și mă sfătui să-mi port tunică cu simplitate.

O purtai. Am pus'o pentru întâiaoară într'o Du-

minecă, precum se cuveneă, căci eră o haină nouă. Oh! ce primire mi se făcū în ziua aceea când apărui în curtea școalei! „Căpățină de zahăr!, căpățină de zahăr!“ îmi strigară într'un glas toți camarazii. A fost o clipă grea. Scelerații văzuseră toți dintr'o singură aruncătură de ochi, albastrul prea deschis al postavului, gulerul căscat... Începură să-mi vâre petricele în spate, între ceafă și gulerul divergent. Și aruncau pumni întregi de pietri fără să poată umple prăpastia. Nu, micul croitor din rue des Canettes nu-și dăduse seama de câte petricele eră în stare să conțină buzunarul dorsal pe care mi-l fabricase. Sătul de atâta petriș, împărți-i lovituri de pumni; îmi fură înapoiate; răspunsei din nou. Dar câtă vreme am purtat grozava tunică am fost chinuit în tot felul, și am trăit veșnic cu nisip în ceafă și în gât.

Tunica mea eră tare ca fierul. Mama avusese dreptate: micul croitor-portar eră un om tare cinstit, care furniză un postav bun.

Căntece.

*Mâne plec, de despărțire
Un trifoi în patru foi,
Dela el vei ști tu dragă
C'am fost astăzi amândoi.*

*Amândoi în după-amiaza
Toamnei celei mai pustii,
Toamnă tristă, dar bogată
În visări și bucurii.*

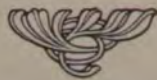
*Să nu plângi, că mâne, dragă,
Biet la drum porni-mă-voi
Eu mă duc, norocul însă
Mi-a rămas în sat la voi.*

II.

*„Nu-mi mai scrie, pentru tine
Câte rabd! Doar m'a găsit
Mama azi cetind scrisoarea
Și să vezi cum m'a sfădit.*

*„Da? Frumos! S'omori tu vremea
Cu comedii ca acele“
Mama nu știă, drăguța,
C'aș muri fără de ele“.*

VIDIU HULEA

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

IV.

Paris, 16 Aprilie.

Sfântul Droctovée și primii abați ai bisericii Saint-Germain-des-Prés, mă frământă de patruzeci de ani, dar nu știu de le mai scriu istoria înainte de a mă coborî și eu la dâșii. Sunt bătrân de mult acum. Anul trecut treceam într-o zi peste Pont-des-Arts, împreună cu câțiva colegi ai mei dela Institut, iar unul dintre dâșii mi se plângea de amărăciunea îmbătrânirii. „Până acum, îi răspunse Sainte-Beuve, acesta-i singurul mijloc de a trăi mult“. Am folosit și eu mijlocul acesta și știu acum, ce plătește. Cusurul nu-i că durezi prea mult, ci că vezi trecându-se toate în jurul tău. Mamă, soție, prietini, copiii, — natura face și desface comorile acestea divine cu o nepăsare mai mult decât posomorâtă și aflăm înfărșit, că n'am iubit și n'am îmbrățișat decât niște umbre. Și unele ni-s doar așa de dragi! Dacă a fost vreodată o făptură care să fi pătruns, ca o umbră, în viața unui om, făptura aceasta a fost cu siguranță fetița, care am iubit-o eu pe când, — lucru de necrezut astăzi!, — eram și eu tânăr. Și cu toate acestea amintirea acestei umbre e și astăzi încă una dintre cele mai frumoase realități ale vieții mele.

Un sarcofag creștin din catacombele Romei poartă o formulă de blestem, al cărei înțeles grozav abia cu vremea l'am putut pătrunde. Glăsuște în următorul fel: „De pângărește vre-un nelegiuit mormântul acesta, să se stingă numai după ce-și va fi văzut murind pe toți ai săi!“ În calitatea mea de archeolog, deschideam morminte, răscoliam cenușa morților și strângeam bucățile de stofă, podoabele de metal și pietrele prețioase, cari erau amestecate printrânsa. Mă împingea la toate acestea dorul de știință, din care însă nu lipsia niciodată simțul de cinstire și de evlavie față de cei duși. De-ar da Dumnezeu, să nu mă ajungă niciodată blestemul acela săpat pe sarcofagul unui mucenic, de unul din cei dintâi învățăcei ai apostolilor! Dar cum să mă și ajungă? Până vor mai fi oameni pe pământ, n'am să mă tem, că trăesc mai mult decât ai mei, căci totdeauna o să aibă cine-mi fi drag.

Vai! puterea de a iubi slăbește și se perde cu vremea, ca ori ce energie omenească. E dovedită prin exemple afirmația asta, și tocmai de aceea mă înfioară. Sunt sigur eu, că n'am îndurat până acum însumi această pierdere uriașă? Aș fi îndurat-o cu siguranță, de nu se întâmplă să întâlnesc pe cineva și să mă simt iarăș tânăr. Poeții spun de un izvor al tinereții: ei bine izvorul acesta există, la fiecare pas al nostru țșnește de sub pământ. Și noi trecem fără să bem dintrânsul.

De când am dat de nepoata Clementinei, a că-pătat și viața mea, care nu mai eră de folos, un înțeles și o rațiune de a fi.

Astăzi „iau soare“, cum se zice în Provence, pe terasa Luxenbourg-ului, lângă statuia Margaretei de Navarra. E un soare de primăvară, amețitor, ca vinul cel nou. Șed aici și mă cuget. Gândurile îmi răsar din creier, ca spuma din sticla de bere. Și cum sunt ușoare, zvâcnetul lor e o adevărată plăcere. Și mă cufund în visuri; cred că un om în vârstă, care a publicat treizeci de volume de texte vechi, și a colaborat douăzeci și șase de ani la „Journal des Savants“, are voie, să viseze. Sunt mulțamit, că întrucât s'a putut, mi-am făcut datorința și am întrebuițat binisor mediocrele facultăți, cu cari m'a înzestrat natura. Truda nu mi-a fost tocmai zadarnică; din modesta mea parte am contribuit și eu la această renaștere a lucrărilor istorice, cari vor fi gloria veacului nostru plin de zbucium. Eu încă voi fi socotit printre cei zece sau doisprezece învățați, cari desvăliă Franței antichitățile ei literare. Publicarea operelor poetice ale lui Gauthier de Coincy, orânduia de mine, a inaugurat o metodă judicioasă și a făcut dată în istoria publicațiilor. Acum în liniștea severă a bătrânețelor, așa cred, că mi se cuvine premiul acesta, iar Dumnezeu, care-mi vede sufletul, știe, că nu-i nici un pic de mândrie și deșertăciune în dreptatea, ce-mi fac.

Dar sunt ostenit, ochii mi se împaingenesc, mâna îmi tremură, și pareă mă văd pe mine însumi, când mă gândesc la cei bătrâni ai lui Homer, pe cari lipsa de puteri îi ținea departe de lupte, și cari de pe metereze, își ridicau și ei glasul, ca niște greeri din iarbă.

Astfel îmi colindau gândurile, când deodată sosisă trei tănări și se așezară zgomotoși în vecinătatea mea. Nu știu dacă au sosit în câte trei corăbii fiecare, ca maimuța lui La Fontaine, atât însă e sigur, că trei inși s'au intins pe douăsprezece scaune. Mă uitam cu mare drag la dâșii, nu doar că ar fi avut ceva neobicinuit, ci pentru că aveau înfățișarea aceea îndrăzneată și veselă, a tinereței. Erau studenți. Convingerea aceasta mi-o dedeau, nu atât cărțile cu cari erau în mână, cât caracterul fisionomiei lor. Căci pe oamenii cari se ocupă cu lucruri intelectuale îi recunoști dela întâia vedere; au un nu știu ce, care-l găsești la fiecare dintrânsii. Mi-s foarte dragi tinerii; aceștia îmi plăceau de asemenea, cu toate că aveau anumite gesturi aspre și provocatoare, cari îmi aduceau foarte bine aminte de vremea când eram și eu student. Dar nu purtau, ca noi, păr lung și vestă de catifea; nu se plimbau, ca noi, cu un cap de mort; nu strigau, ca noi: „Iad și blestem!“ Erau îmbrăcați corect; nici costumul nici limba lor, nu mai aveă nimic din evul mediu. Trebuie să adaug că vorbeau de femeile, cari treceau pe terasă și că pe vreo câteva le-au apreciat în termini destul de înțepători. Părerile lor în privința aceasta însă n'au ajuns așa de departe, încât să mă si-

lească a-mi părăsi locul. De altfel, când omul e student, îi dau voie să-și aibă și el clipele lui de veselie.

Unul dintre ei făcuse nu știu ce glumă pe socoteala femeilor.

— Ce va să zică asta? strigă cu un ușor accent de gascon, cel mai mic și cel mai oacheș dintre dâșii. Cu materia vie avem să ne batem capul noi, fiziologiștii! Cât despre tine, Gélis, care ca și confracții tăi archiviști paleografi, nu exiști decât în trecut, bate-ți tu capul cu femeile acestea de piatră, care-ți sunt contimporane.

Și-i arată cu degetul chipurile cioplite ale domnițelor și jupânițelor franceze de pe vremuri, cari se înșirau sclipitor de albe, sub copacii de pe terasă. Din gluma aceasta, fără însemnătate, aflai cel puțin, că tânărul numit Gélis eră elev la „École des Chartes”. Urmarea conversației îmi descoperi apoi, că cel de lângă dâșul, un băiat bălai și aproape inexpressiv de palid, tăcut și sarcastic, eră Boulmier, colegul său. Gélis și viitorul doctor, — i-o doresc din toată inima!, — discutau cu multă vervă și multă vioiciune. După ce au ajuns la speculațiunile cele mai înalte, începură să se joace cu cuvintele și să-și spună prostii de acelea cum numai oamenii de spirit pot spune; vreau să zic, prostii nemai pomenit de mari. E de prisos să mai adaug, că nu susțineau decât paradoxele cele mai monstruoase. Să le fie de bine! Tânării prea cuminti însă nu-mi plac deloc.

Studentul în medicină se uită la titlul cărții pe care o ținea Boulmier în mână.

— Ah, tu cetestești din Michelet?

— Da, îi răspunse grav Boulmier, îmi plac romanele.

Gélis, care-i întrecea pe amândoi, cu făptura sa zveltă, cu gestul său imperios, și vorba sa hotărâtă, luă cartea, frunzări nițel printrânsa și zise:

— E Michelet din fraza cea din urmă! Și cea mai bună! Nici un pic de povestire! Izbucniri, leșinuri, o criză epileptică cu prilejul unor fapte, pe cari nu se îndură să le mai înșire. Țipete de copil mic, doruri de femeie grea! Oftaturi și nici o frază isprăvită! E uimitor!

Și îi dete cartea înapoi. Năzbutia asta mă învelește, îmi zisei, și nu-i așa lipsită de înțeles, cum se pare. Căci într'adevăr e oarecare agitație, aș putea zice chiar tremur, în scrierile din urmă ale marelui nostru Michelet.

Studentul provençal însă afirmă, că istoria e o deprindere de retorică fără nici o valoare. După părerea lui singura și adevărata istorie e istoria naturală a omului. Michelet eră pe calea cea adevărată, când a deslușit buboiul lui Ludovic al XIV., dar îndată a căzut iarăș în ogașa cea veche.

După ce-și exprimă ideia aceasta judicioasă, tânărul fiziologist plecă spre un grup de prietini cari treceau pe dinaintea noastră. Cei doi archiviști mai

puțin imprietiniți cu grădina aceasta, cam departe de Rue Paradis-au-Marais, rămaseră împreună și începură să vorbiască de studiile lor. Gélis, care isprăvia acum anul al treilea își pregătia teza, al cărei subiect îl expuse cu un entuziasm, cum numai la tinerete îl poți avea. Subiectul acesta îmi pără într'adevăr bun, și cu atât mai bun, întrucât îmi ținusem de datorință mai dăunăzi, să tratez o parte însemnată dintrânsul. Eră *Molasticon gallicanum*. Tânărul erudit, — îi dau numele acesta, ca o prevestire, — avea de gând să deslușiască toate planșele gravate pe la 1690, pentru opera, pe care avea de gând s'o tipărească Dom Germain, și pe care ar fi și tipărit-o, dacă nu dedea și el de una dintre piedecile acelea fără leac, pe cari nu le putem prevedea și nu le putem ocoli niciodată. Dom Germain a murit, manuscrisul însă și l'a lăsat deplin și în bună rânduială. Eu oare tot așa-l voi lăsa pe al meu? Dar nu de asta-i vorba. Domnul Gélis, după cât am putut prinde, avea de gând să inchine câte o notiță arheologică fiecăreia dintre mănăstirile, pe cari le desemnaseră umilii gravori ai lui Dom Germain.

Prietinul său îl întrebă, cunoaște el toate izvoadele manuscrise și tipărite relative la subiectul acesta. Atunci îmi încordai și eu urechea. Vorbiră la început de izvoarele originale, și trebuie să recunosc că le înșirară cu destulă metodă, cu toate că neîncetat se abăteau la jocuri de cuvinte. Ajunseră apoi la lucrările critice contimporane.

Cetit-ai comunicarea lui Courajod?, întrebă Boulmier.

„Bun” îmi zisei în mine.

— Cetit, răspunse Gélis; e o lucrare foarte conștientioasă.

— Cetit-ai, zise Boulmier, articolul lui Tamisey de Larroque în *Revue des questions historiques*?

„Bun” îmi zisei pentru a doua oară.

— Cetit, răspunse Gélis, și-am găsit îndrumări frumoase întrânsul.

— Cetit-ai, zise Boulmier, „Lista mănăstirilor benedictine în 1600” de Sylvestre Bonnard?

— Nu, și nu știu peste tot, dacă o voiu ceti-o. Sylvestre Bonnard e un dobitoc.

Întorcându-mi capul, observai, că locul unde stau, ajunsese în umbră. Eră răcoare și mi se părea, că-s tare prost eu, că mă expun unui guturaiu, ascultând obrăznicile celor doi înfumurați.

„Ha! ha! îmi zisei sculându-mă de pe scaun. Ci faci-și pasărica asta flecară teza și susție-și-o! Colegul meu Quicherat sau vreun alt profesor o să-i arate ei îndată, că-i un zăpăcit. Un derbedeu și atât! Dacă te gândești, cum mă gândesc eu acum, la vorbele lui despre Michelet, te indignezi, nu altceva. Ei bine, asta trece toate marginile! Să vorbească cineva în felul acesta despre un maestru așa genial! E ne mai pomenit!”

— urmează —

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi”, ce apare sub auspiciile Asociașunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într'o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela început până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár - Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1'80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a temutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărâmă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovreică: Iudită — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari diletanșii le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „Librăriei S. Bornemisa” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 4'80.

Colecțiile
„Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se pot comandă dela administrația revistei pentru :: suma de cor. 15' — ::

Abonașii noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă amândouă colecțiile pentru suma de 13 coroane.

CĂRȚI LITERARE NOU

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa” în Orăștie. —

	Cor. ml.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2'—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2'—
Al. Ciura: Amintiri	1'60
I. Dragoslav: Volintirii	1'80
L. Rebreanu: Frământări	1'50
V. Eftimiu: Poemele singurățății	2'—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1'80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1'80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1'60
A. Hamat: Noua lege militară	2'—
E. Borcia: Versuri flustrate	—'60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—'60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1'—
Ion Gorun: Știi Românește?	—'30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—'60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—'60
Brătescu-Voinești: Întunec și Lumină, nuvele și schițe	2'—
Bucura-Dumbravă: Pandurul, roman	3'—
Vlăușă: La gura sobei	2'50
M. D. Rădulescu: Lej de peatră, poezii	3'—
Onișiu: Din cele trecute vremi	3'—
Hodoș: Masa ieltină. Gătirea mâncărilor	1'20
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2'—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3'—
Constantinescu I.: Din problema educației	3'—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2'50
E. Rostand: Romanșioșii, comedie în 3 acte	—'40
Moldovan S.: Ardealul II. Fințurile de pe Murăș	—'90
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2'—
I. Slavici: Mara, roman	2'—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2'—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2'50
D. Pătrășcanu: Tîmoithei Mucenicul	2'—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1'—
N. Zaharia: Amorul	1'—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—'30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—'30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—'30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—'30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—'30
V. Conta: Încercări de metafizică	—'60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice, Miracol, 3 acte tr. Minulescu	—'30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—'60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—'40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—'80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—'80
Eftimiu V.: În temnițele Sтамbulului	—'40
Onof Vafana: Priveghitoarea Japoneză	—'40
Memoriile lui Napoleon	—'80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—'80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—'80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—'80
Marchiza de Pompadour	—'80
Napoleon în Rusia	—'80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —